

JAN DE CLERCK

(Oostende 1881 - 1962)

VISSERSWEDUWE

(1918)

Olieverf op doek — 73 × 103 cm.

Gesigneerd in de linkerbenedenhoek

Museum voor Schone Kunsten Oostende

De Vissersweduwe : sobere emotie.

Laat mij toe, lezer, dat ik rustig met U praat zoals met een vriend, zoals met vrienden van eenzelfde meester, vanuit een poging tot benaderen, vanuit een onvolkomen zoeken.

Omtrent het doek dat *Vissersweduwe* heet en in 1918 werd geschilderd dringen zich tal van technische beschouwingen op in verband met kompositie, proporties, koloriet, originaliteit, in verband ook met een diepe emotie die doorbreekt achter een schijnbaar onbewogen sereniteit.

Over het doek *Vissersweduwe* schreef in 1928 V. Bauthière, kritikus, kunsthistorikus of laten wij maar zeggen kunstjournalist verbonden aan een grote Brusselse krant het volgende naar aanleiding van een tentoonstelling in Brussel van Jan De Clerck : « C'est une toile pas bien grande, mais que d'idées elle peut éveiller ! Cette Mater Dolorosa au littoral et dont la tête, seule, occupe l'avant-plan d'un décor brumeux, a, pour moi, l'éloquence poignante des silences qui planent dans les maisons mortuaires, après que tous les amis sont partis à leurs affaires. Les morts vont si vite, dit-on. Les veuves qui n'ont pas l'habitude des thés de cinq heures ne sont pas de cet avis. »

Bauthière vergelijkt het onbegrip ten aanzien van Jan De Clerck met het onbegrip dat de eerste werken van Manet is te beurt gevallen. Hij heeft het verder ook over « ce précurseur qu'est Jan De Clerck ». Wil U vooral dit laatste goed onthouden, het zal U sterken in uw fierheid en uw overtuiging als lid van de Vrienden van Jan De Clerck.

Er is nog een interessante studie te schrijven over het baanbrekende in het werk van Jan De Clerck wat techniek, abstraktie, figuratie en symboliek betreft. Die vier elementen zijn trouwens ook in het hier besproken werk aanwezig.

Het doek *Vissersweduwe* valt zoals U allen kan merken op door zijn sobere kompositie : de kop van een vrouw rechts op de voorgrond, water, strand en lucht en heel

miniem maar toonaangevend, een enkele traan op de wang van de vrouw. Dat wil zeggen eenzaam verdriet en daarnaast de onmetelijke verte van de dood, de nevel van het vergeten en het vergeten zijn, de onduidelijkheid van wat door de tijd is meegesleurd en erin begraven ligt, de geheimzinnigheid van het onbekende water. Jan De Clerck bewijst hier onder meer niet alleen expressionisme te hebben bedreven lang voor er sprake van was, maar ook geen ogenblik toe te geven aan een zo voor de hand liggende gevoelerigheid. De zee wordt niet voorgesteld als een briesend en bloed-dorstig beest maar als een mistig misterie dat heel langzaam in de verte even beweegt.

Net boven het hoofd van de vrouw doorbreken enkele golvenkammen het mistgordijn. Er vloeit water op het strand, diagonaal de verte in, met een lineair ritme dat het horizontale van een teruggetrokken zee en het vertikale van zijn kleurtechniek opvangt en doorbreekt. De kleurvelden zijn al even irreëel als de zee en het vorm geworden verdriet : grijsblauw in de achtergrond, geel doorkruist met nauwelijks blauwer grijs, paars vooraan rechts.

Wie nader toekijkt met een lichtbron op het doek wat in de gang van het stadhuis waar burgemeester en schepenen hun bureau hebben - daar hangt immers het schilderij - niet mogelijk is zal merken dat die koloristische sfeer bestaat uit tientallen, honderden vertikale streepjes van geel, groen, blauw, oker en donkerder tinten waaruit het paars ontstaat en vlekjes van licht waar de golven nauwelijks zichtbaar breken. Een schitterende ongebruikelijke techniek, eenvoud van kompositie, abstraktie van de vormtaal en daarbij als een onvergetelijke aanwezigheid het mooie gelaat van de vissersvrouw met haar sjaal op het hoofd : zachtblauwe ogen, een forse neus, verfijnde trekken en op de mond verdriet, verraden onder meer door het lichte vooruitglijden van de onderlip.

Het doek is onderaan rechts gehandtekend en gedateerd. Het spreekt.

hugo brutin